

Kişisel verilerin korunması kanunu kapsamında genel ilkeler

Nafiye, Yücedağ

İstanbul Üniversitesi/Hukuk Fakültesi/Özel Hukuk Bölümü/Medeni Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye,
nafiye.yucedag@hotmail.com

ORCID: orcid.org/0000-0002-5526-0323

ÖZ

Kişisel verilerin işlenmesinde genel ilkeler, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu m. 4 hükmünde düzenlenmiştir. Bu hükme göre, kişisel verilerin işlenmesinde, hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma, ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme ilkelerine uyulması zorunludur. Bu ilkelerin her biri kişisel verilerin korunmasında eşit önemi haiz olup, birbirleri ile yakın bir bağ içindedirler. Bu ilkelerin bazıları, diğerleri üzerine kurulmak zorunda olan ilkelerdir. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkelerin, kişisel verilerin korunması kapsamında bütün yasal düzenlemelere uygunluk açısından dikkate alınması gerekmektedir. Bu açıdan, genel ilkeler, veri koruma düzenlemelerine uygunluğun temelini oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun uygulanmasında yol gösterici olması açısından Avrupa Birliği düzenlemeleri de karşılaştırılmalı olarak ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Genel ilkeler, Kişisel veriler, Kişisel verilerin korunması

General principles under the Law on the Protection of Personal Data

ABSTRACT

The general principles of data processing are regulated under Art. 4 of the Law on the Protection of Personal Data numbered 6698. . In accordance with this provision, in processing of personal data, it is mandatory to comply with these principles, which are lawfulness and conformity with rules of bona fides, accuracy and being up to date, where necessary, being processed for specific, explicit and legitimate purposes being relevant with, limited to and proportionate to the purposes for which they are processed, being retained for the period of time stipulated by relevant legislation or the purpose for which they are processed. Each of these general principles has equal importance and all are closely related to each other. Some of these principles are based on others. It is necessary to consider general provisions regarding processing of personal data in terms of compliance with all legislations within the context of personal data protection. In this sense, the general principles constitute the baseline of compliance to the data protection legislation. In this study, the European Union regulations have been examined from a comparative perspective in order to be a guide to practice of the Law on the Protection of Personal Data

Keywords: General principles, Personal data, Personal data protection,

Atf Gösterme

Yücedağ, N., (2019).Kişisel verilerin korunması kanunu kapsamında genel ilkeler, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*. 1(1), 47-63.

GİRİŞ

Kişisel verilerin işlenmesinde genel ilkeler, somut, katı kurallar koymamakta; ancak veri koruma düzenlemelerine uygunluğa ilişkin kaideler getirmektedir. Bununla birlikte, genel ilkelere aykırılık, işlemenin hukuka aykırı sayılmasına yol açacaktır. Veri sorumlularının genel ilkelere uygun işleme faaliyetinde bulunması, işlemenin hukuka aykırı ya da uygun olması bakımından özellikle önem taşımaktadır. Genel ilkeler birbirleri ile yakın ilişki içerisinde olup, bazı durumlarda, bu ilkelerin birbirinden ayırt edilmesi de mümkün olmamaktadır (Küzeci, 2019, s. 199).

24 Mart 2016 tarihinde kabul edilmiş ve 7 Nisan 2016 gün ve 29677 sayılı Resmi Gazete yayımlanmış olan 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) m. 4 hükmüne göre, kişisel verilerin işlenmesinde, hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli, açık ve meşru amaçlar için işleme, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma, ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme ilkelerine uyulması zorunludur. Bu çalışmada, “Kişisel Verilerin İşlenmesine ve Serbest Dolaşımına Dair Bireylerin Korunması Hakkındaki 95/46/AT Sayılı ve 24 Ekim 1995 Tarihli Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi Yönergesi” (95/46/AT sayılı Yönerge) hükümleri de Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’na mehzaz oluşturması sebebiyle dikkate alınmıştır. Öte yandan 95/46/AT sayılı Yönerge, “Gerçek Kişilerin Kişisel Verilerinin Korunması ve Serbest Dolaşımı ve 95/46/EC Sayılı Yönerge’nin Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin 27 Nisan 2016 tarihli 2016/679 Sayılı Tüzük” (Tüzük) ile yürürlükten kaldırılmıştır. Kişisel verilerin korunması alanında detaylı düzenlemeler getirmesi nedeniyle Tüzük hükümleri de Türk Hukuk uygulamasına yol gösterici olması için incelenmiştir.

HUKUKA VE DÜRÜSTLÜK KURALINA UYGUN OLMA İLKESİ

Tüzük m. 5(1)(a) hükmüne göre, kişisel veriler, “hukuka uygun olarak” (lawfully) işlenmelidir. Bununla birlikte Tüzük ‘de hukuka uygun işleme tanımlanmamıştır (Dienst, 2018, s. 59). Tüzük m. 6 hükmü “İşlemenin hukuka uygunluğu” (Lawfulness of processing) başlığı altında ise işlemenin “hukuka uygun olduğu” (lawful) durumlar belirtilmiştir. Görüldüğü üzere, Tüzük m. 5(1)(a) hükmünde olduğu gibi, Tüzük m. 6 hükmünde de hukuka uygunluk ifadesi kullanılmıştır. Tüzük Giriş Nr. 40’ta, işlemenin hukuka uygun olması için ilgili kişinin rızasıyla ya da Tüzük, Birlik veya Üye Ülkelerin hukuklarına bu Tüzük’e uygun olarak hukuken getirilmiş diğer meşru sebeplerle işlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, Tüzük kapsamında hukuka uygunluk, Tüzük m. 6 hükmüne göre rıza, hukuki yükümlülüğün yerine getirilmesi gibi bir hukuka uygunluk sebebinin varlığı ile ilişkilidir. Katılığımız fikre göre, her ne kadar hukuka uygunluk ifadesi, Tüzük ’deki tüm düzenlemelere ve veri koruma düzenlemelerinin ötesinde diğer hukuksal düzenlemelere uygunluk şeklinde anlaşılmalıysa da, hukuka uygunluğun tespitinde, sadece Tüzük’e göre belirlenmiş hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı ya da yokluğu bir ölçüt olarak dikkate alınmalıdır (Schantz, 2019, Art. 5, Nr. 5; Çekin, 2018, s. 45). Bu kapsamda veri güvenliğinin, aydınlatma yükümlülüğünün ihlali gibi durumlar kanaatimizce hukuka uygun işleme ilkesi altında değerlendirilmemelidir. Bu ilke, esasen kişisel verilerin işlenmesine izin veren bir kanun hükmü bulunmadıkça, işlemenin yasak olmasının (Verbot mit Erlaubnisvorbehalt) ifadesidir. Kişisel verilerin işlenmesinde kaide işlemenin yasak olması olduğundan, Tüzük’e göre hukuka uygunluk sebebi bulunmayan işlemler hukuka aykırıdır (Schantz, 2019, Art.5, Nr.5).

Benzer şekilde, Türk Hukuku’nda da Anayasa m. 20(3) hükmüne göre “*Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir*”. Anayasa m. 20(3) hükmüyle getirilen bu düzenleme de kişisel verilerin işlenmesinin kural olarak yasak olduğunu ortaya koymaktadır. KVKK

m. 5 ve m. 6 hükümlerinde, Tüzük 'den farklı olarak işlemenin hukuka uygun olduğu hallerin düzenlendiği belirtilmemiştir. Ancak bu hükümlerin hukuka uygunluk sebeplerini düzenlediği açıktır. Kişisel verilerin işlenmesinde hukuka uygunluk, öncelikle, KVKK m. 5 – m. 6 hükümlerine uygun işlemlerde söz konusu olur. Buna ilaveten, kişisel verilerin işlenmesinde KVKK m. 4 hükmüne göre, genel ilkelere uygunluk da sağlanmalıdır. Kanaatimizce, Türk Hukuku'nda da KVKK m. 5 –m. 6 hükümlerinde düzenlenmiş olan hukuka uygunluk sebepleri, hukuka uygunluğun tespitinde dikkate alınmalı, KVKK'nın getirdiği diğer yükümlülüklerle ve veri koruma düzenlemelerine aykırılıklar, bu genel ilke kapsamında değerlendirilmemelidir. KVKK'nın getirdiği diğer yükümlülüklerle ve veri koruma düzenlemelerine aykırılıkların bu genel ilke kapsamında değerlendirilmesi, KVKK m. 12 hükmünün uygulama alanının, Kanun'un amacına uygun olmayacak şekilde genişletilmesi riskini beraberinde getirebilir. Kısaca, kanaatimizce KVKK m. 4(2)(a) bendine göre hukuka uygunluk, KVKK m. 4 hükmündeki diğer ilkeler ve KVKK m. 5- KVKK m. 6 hükümlerine uygunluğu ifade eder (ayrıca bkz. Çekin, 2018, s. 45).

Tüzük m. 5(1)(a) ve KVKK m. 4(2)(a) bendine göre işlemenin dürüstlük kuralına uygun olması gerekir. 95/46/AT sayılı Yönerge Giriş Nr. 38'de somut olayın koşullarına göre, ilgili kişinin işlemenin varlığından haberdar olması ve veri ilgili kişiden elde edilmişse ilgili kişiye doğru ve tam bilgi verilmiş olması durumunda, adil bir işlemeden söz edilebileceği belirtilmiştir. İlgili kişinin işlemenin varlığından haberdar olması, ilgili kişiye tam ve doğru bilgi verilmesi şeffaflık ilkesi ile ilgilidir. Tüzük m. 5(1)(a) hükmünde şeffaflık ilkesi ayrıca belirtildiğinden dürüstlük kuralına uygun olma ifadesinden ne anlaşılması gerektiği açık değildir (Schantz, 2019, Art.5, Nr.7). Öte yandan, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda şeffaflık ilkesi ayrıca belirtilmediğinden, adil olarak işlemenin bir görünümü olarak ortaya çıkan şeffaflık ilkesi, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında dikkate alınmalıdır (Develioğlu, 2017, s. 45).

Tüzük 'ün Almanca metninde “dürüstlük kuralına uygun” (treu und glauben) ifadesi, İngilizce metninde “adil” (fair) ifadesi, İtalyanca metninde ise “doğru”, “adil” (corretto) ifadesi kullanılmıştır. KVKK m. 4(2)(a) hükmünde de işlemenin dürüstlük kuralına uygun olması gerektiği ifade edilmiştir. Dürüstlük kuralına uygun davranma ilkesi, TMK m. 2 hükmünde (BGB §242) ifadesini bulmuş bir ilkedir. Öte yandan KVKK m. 4(2)(a) bendinde ve Tüzük m. 5(1)(a) bendinde dürüstlük kuralına uygun işleme olarak adlandırılan bu ilkenin, BGB § 242 hükmündeki dürüstlük kuralına uygun davranma ilkesi ile tam olarak örtüşmediği ve bu kavramın bağımsız yorumlanmasının daha yerinde olacağı belirtilmektedir (Braun, 2019, § 47, Nr. 13).

Tüzük m. 5 hükmünün İngilizce metnine uygun olarak, Almanca metninde de adil şekilde ifadesinin tercih edilebileceği öte yandan adil şekilde ifadesi kullanıldığında dahi kavramın yeter derecede açıklayıcı olmadığı ifade edilmektedir (Frenzel, 2018, Art. 5, Nr.18). Özellikle, Avrupa Birliği açısından işlemenin hangi durumlarda adil olup olmadığı değerlendirmesi üye ülkelerin sosyal, kültürel ve ekonomik geçmişleri nedeniyle farklılık gösterecektir (Dienst, 2018, s. 52) .

Türk Hukuku'nda, bir fikre göre, KVKK m. 4(2)(a) hükmündeki dürüstlük kuralına uygun işleme, TMK m. 2 hükmünde düzenlenen dürüstlük kuralının bir görünüm biçimidir (Dülger, 2019, s. 111; Taştan, 2017, s. 48; Özdemir, 2009, s. 138; Akdağ, 2013, s. 71-72). Diğer bir fikre göre ise, dürüstlük kuralına uygun olma ifadesinin, adil olma ifadesine göre daha geniş bir anlamı olması nedeniyle tercih edilmesi gerekir (Başalp, 2004, s.37). Başka bir fikre göre ise, KVKK m. 4(2)(a) hükmündeki dürüstlük kuralına uygun işleme, TMK m. 2 deki dürüstlük kuralıyla eş anlamlı değildir ve veri sorumlularının işleme faaliyetinde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'ndan doğan haklarını adil kullanmaları gereklidir (Çekin, 2018, s. 45). Dürüstlük kuralına uygun işleme ya da adil işleme kavramlarından hangisi kullanılırsa kullanılsın, ilgili kişilerin çıkarlarının ve makul beklentilerinin dikkate alınması gerektiği her iki görüş tarafından da ifade edilmektedir (Schantz, 2019, Art.5, Nr.8;

Akgül, 2004, s.126, Küzeci, 2019, s. 201; Akdağ, 2013, s. 72; Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi, 2018, s.64; Çekin, 2018, s. 45).

Kanaatimizce, KVKK m. 4(2)(a) hükmündeki dürüstlük kuralına uygun işleme ifadesi, koruma yükümlülüğüne (Rücksichtnahmepflicht) uygun davranma yani ilgili kişilerin çıkarlarının ve makul beklentilerinin dikkate alınması, ilgili kişilerin güveninin kötüye kullanılmaması, ilgili kişinin yanılığında yararlanılmaması şeklinde anlaşılabilir (Schantz, 2019, Art.5, Nr.8). Örneğin, işlemenin hukuki sebebi rıza olarak gösterilmiş, ancak gerçekte işlemenin hukuki sebebi başkaysa ve bu husus ilgili kişiye bildirilmemişse, ilgili kişi her zaman rızasını geri alabileceği ve verisi üzerinde denetime sahip olduğu yanılığına düşürüldüğü için işleme dürüstlük kuralına aykırı görülecektir (Schantz, 2019, Art.5, Nr.8). Bu husus Kişisel Verileri Koruma Kurulu (Kurul) karar özetinde de “Veri sorumlusu tarafından Kanunun 5 inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (c) bendi kapsamında sözleşmenin taraflarına ait kişisel veri işlenmesi durumunda ayrıca açık rıza alması ve de açık rızayı üyeliğin ve hizmetin dolayısıyla sözleşmenin bir koşulu olarak dayatmasının; Diğer kişisel veri işleme şartlarının varlığı durumunda açık rıza alınmasının ilgili kişinin yanıtılması ve yanlış yönlendirilmesi dolayısıyla veri sorumlusunca hakkın kötüye kullanılması anlamına geleceği (...) dikkate alındığında, bu durumun Kanunun 4 üncü maddesinde yer alan hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ve işleme amacı ile bağlı, sınırlı ve ölçülü olma ilkelerine aykırılık teşkil etmesi nedeniyle, Kurul tarafından Kanunun 12 nci maddenin (1) numaralı fıkrası çerçevesinde veri güvenliğini sağlamaya yönelik gerekli teknik ve idari tedbirleri alma yükümlülüğünü yerine getirmeyen veri sorumlusu hakkında Kanunun 18 inci maddesi uyarınca idari yaptırım uygulanmasına” şeklinde ifade edilmiştir (bu karar için bkz. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5412/Acik-Rizinin-Hizmet-Sartina-Baglanmasi>).

Aslında, yasal bir düzenlemenin eksikliği nedeniyle istisnai hallerde işlemenin hukuka uygun sayılması söz konusu olabileceken, dürüstlük kuralına uygun işleme ilkesinin kabulüyle işlemenin hukuka aykırı sayılması mümkün olmaktadır (Frenzel, 2018, Art.5, Nr. 20). Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olduğu durumda, ilgili kişiden rıza alınmışsa, işleme, bir hukuka uygunluk sebebine dayandığından görünürde hukuka uygundur. Öte yandan işleme, ilgili kişilerin çıkarlarını ve makul beklentilerini zedeler niteliktedir. Bu nedenle de işlemenin somut olayın koşullarına göre dürüstlük kuralına aykırı olduğunun kabulü gerekebilir.

Benzer şekilde, veri sorumlusunun, ilgili kişinin haklarını kullanmasını kolaylaştırmaya ilişkin yükümlülüğü, dürüstlük kuralına uygun davranma ilkesinin bir görünümü olarak kabul edilebilir. Veri sorumlusu, ilgili kişinin haklarını kullanmasını güçleştirecek engeller yaratmamalıdır (Schantz 2019, Art.5, Nr.8).

DOĞRU VE GEREKTİĞİNDE GÜNCEL OLMA İLKESİ

Tüzük m. 5(1)(d) bendine göre, kişisel veriler, doğru ve gerektiğinde güncel olmalıdır. Ayrıca, işlendikleri amaçlar göz önünde tutularak, doğru olmayan kişisel verilerin gecikmeye mahal verilmeksizin silinmesi veya düzeltilmesinin sağlanmasıyla ilgili makul tüm adımlar atılmalıdır.

Verinin doğru olması, ilgili kişinin sosyal imajını etkileyip, başkalarının onunla ilgili yanlış bir izlenime sahip olmasına, bu izlenime dayalı olarak başkalarının ilgili kişi ile ilgili bir karar almasına yol açabileceğinden, oldukça önemlidir. Kişisel verilerin doğru olması bireyin temel hak ve özgürlüklerinin, ekonomik menfaatinin ve manevi bütünlüğünün korunmasını sağlar (Akgül, 2004, s.132; Küzeci, 2019, s. 213).

Çalışma Grubu'na göre, gerçek durum ile uyumlu olmayan veriler doğru olmayan verilerdir (Çalışma Grubu 225, 2014, s. 15). Bir fikre göre, bu ifade sadece olguları kapsamına almaya elverişlidir (Dienst, 2018, s.68; ayrıca bkz. Dülger, 2019, s. 130). Katıldığımız fikre göre ise, hem olgulara ilişkin bilgiler hem de değer yargıları doğruluk kapsamında değerlendirilmelidir. Özellikle ilgili kişilerin davranışları profillenecek onlar hakkında sonuç çıkarıldığı düşünüldüğünde, değer yargıları özel bir önemi haizdir. Değer yargıları da yanlış olgular ya da öncüllere dayanmaları nedeniyle yanlış olabilirler (Schantz, 2019, Art. 5, Nr. 27). Veri sorumlusu, doğru olmayan kişisel verilerin gecikmeye mahal verilmeksizin silinmesi veya düzeltilmesinin sağlanmasıyla ilgili makul tüm adımları atmalıdır. İlgili kişi, Tüzük m. 5 (1)(d) hükmüne göre doğru olmayan verinin düzeltilmesini istemese de veri sorumlusu tarafından verinin doğruluğunun sağlanmasına ilişkin makul önlemler alınmalıdır.

Veri sorumlusunun doğru ya da güncel olmayan verinin silinmesi veya düzeltilmesinin sağlanmasıyla ilgili alacağı makul önlemler somut olaya göre bir değerlendirme gerektirir. Verinin ilk işleme anında doğru olup olmadığı ile muhafaza edilen verilen doğru olup olmadığı hususunda esas alınacak ölçüt ve veri sorumlusunun alması gereken makul önlemler aynı olmayacaktır (Schantz, 2019, Art. 5, Nr. 29). Veri sorumlusunun, veriyi doğru ve güncel tutabilmesi için ilgili kişiye işlenen kişisel verilere ilişkin bir erişim imkânı sağlaması, bu yükümlülüğün yerine getirilmesi açısından yerinde olacaktır (Küzeci, 2019, s. 214).

Verinin güncelliği ve doğruluğunun ilgili kişi açısından ilgisi ve etkisi de dikkate alınmalıdır. Özellikle verinin güncelliği ilgili kişi hakkında karar verilmesine etki edecekse veya üçüncü kişilere aktarılacak ve bu nedenle de yanlış verinin düzeltilmesi oldukça zorluk arz edecekse, verinin güncelliği ve doğruluğu ayrı bir önemi haiz olur. Bir kimsenin kredi notunun güncelliği ile tüketici davranışlarına ilişkin profillemenin güncelliği, ilgili kişiyi aynı şekilde etkilemeyecektir (Schantz, 2019, Art. 5, Nr. 29).

Verinin doğru ve güncel olması değerlendirmesinin, verinin işlendiği amaç kapsamında yapılması gerektiği de akılda tutulmalıdır. İşleme amacı kapsamında verinin doğru ve güncel olması gerektiğinden, bir konferansta yapılan konuşmanın kaydı, içeriğin doğru ya da yanlış olmasından bağımsız olarak olduğu şekilde tutulmalıdır (Schantz, 2019, Art. 5, Nr. 31). Yine, bir durumu belgelemek amacıyla tutulan kayıtların, örneğin anketlerden elde edilen verilerin, sağlığa ilişkin kayıtların, işleme amacı kapsamında güncel olması gerekli olmayabilir (Dienst, 2018, s.68).

Veri sorumlusunun veriyi, güncel ve doğru tutması yükümlülüğü, onun sürekli olarak ilgili kişinin durumunu araştırmasını gerektirmez (Küzeci, 2019, s. 214; Uncular, 2014, s. 63; Aşıkoğlu, 2018, s. 166). Kanaatimizce verinin gerektiğinde güncel olması, bütün veri sorumlularını periyodik bir güncelleme yükümlülüğü altına da sokmamalıdır. Öte yandan, verinin güncel olmaması, ilgili kişi üzerinde ağır etki yaratacaksa, veri sorumlularının, verinin doğruluğunu ve güncelliğini periyodik olarak kontrol etmeleri gerekir. Örneğin, bir kişiye kredi verilip verilmemesine etki eden kredi geçmişine ilişkin verilerin, güncel ve doğru olması hususunda veri sorumlularının özel bir gayret göstermeleri gerekecektir (European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe, 2018, s. 128).

KVKK m. 4(2)(b) bendine göre ise, kişisel veriler, doğru ve gerektiğinde güncel olması genel ilkesine uygun olarak işlenmelidir. KVKK m. 4(2)(b) bendinde, Tüzük m. 5(1)(d) bendinden farklı olarak, işlendikleri amaçlar göz önünde tutularak, doğru olmayan kişisel verilerin gecikmeye mahal verilmeksizin silinmesi veya düzeltilmesinin sağlanmasıyla ilgili makul tüm adımların atılması gerektiği açıkça düzenlenmemiştir.

Kanaatimizce, Türk Hukuku'nda da veri sorumlusunun işlendikleri amaçlar göz önünde tutularak, doğru olmayan kişisel verilerin gecikmeye mahal verilmeksizin silinmesi veya düzeltilmesinin

sağlanmasıyla ilgili makul tüm adımları atması gerekir. Zira doğru olmayan kişisel verilerin gecikmeye mahal verilmeksizin silinmesi veya düzeltilmesinin sağlanmasıyla ilgili makul tüm adımların atılması, veri sorumlusunun verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olma yükümlülüğünü yerine getirmesi için gereklidir. Kanaatimizce, Türk Hukuku'nda da veri sorumlusu kaideden periyodik olarak kişisel verileri güncelleme ve kişisel verilerin doğruluğunu teyit etme yükümlülüğü altında değildir. Bu tür bir yükümlülük açıkça ne Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda ne de Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'te getirilmiştir. Ancak verinin doğru ya da güncel olmaması ilgili kişi üzerinde ağır bir etki yaratıyorsa, veri sorumlusunun, kişisel verilerin doğru ve gerektiğine güncel olmasını sağlaması periyodik bir güncelleme ya da silme yapılmasını da gerektirir.

AMACA UYGUN İŞLEME

Tüzük m. 5(1)(b) bendine göre, kişisel veriler belirli, açık ve meşru amaçlara yönelik olarak toplanır ve bu amaçlara uygun olmayan başka şekilde işlenemez; Tüzük m. 89(1) hükmü uyarınca kamu yararına arşivleme amaçları, bilimsel veya tarihi araştırma amaçlarıyla veya istatistiki amaçlarla işleme faaliyeti, baştaki toplama amaçlarına aykırı amaç olarak değerlendirilmez. Benzer şekilde, KVKK m. 4(2)(c) bendinde kişisel verilerin belirli, meşru, açık amaçlarla işlenmesinin zorunlu olduğu düzenlenmiştir.

Amacın sınırlandırılması ilkesi diğer ilkelerin de çoğu zaman bel kemiğini oluşturmaktadır. Zira işlemenin diğer ilkelere uygun olup olmadığı değerlendirilmesi işlemenin amacına göre yapılacaktır (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 4). Tüzük m. 5(1)(b) hükmünün uygulanmasında iki husus dikkate alınmalıdır. İlk olarak belirli, açık ve meşru amaçlar söz konusu olmalıdır. İkinci olarak ise, sonraki işleme amacının, baştaki toplama amacına uygun olması gerekir. Aşağıda öncelikle belirli, meşru, açık amaçlar kavramına yer verilecek olup akabinde ise, sonraki işleme amacının baştaki toplama amacına uygunluğu hususu üzerinde durulacaktır.

Belirli, Meşru, Açık Amaçlar

Tüzük m. 5(1)(b) bendine ve KVKK m. 4(2)(c) bendine göre kişisel veriler belirli, meşru ve açık amaçlara uygun şekilde işlenir ya da toplanır. Verinin işlenmesindeki amaçlar aslında işleme faaliyetinin varlık sebebini oluşturmaktadırlar (Çalışma Grubu 203 2013, s. 11). Amacın belirlenmesi veri sorumlusu açısından hem bir ispat aracı hem de bir uyarı işlevine sahiptir. Amacın belirlenmesiyle veri sorumlusu işleme ile gerçekleştirmek istediği amacı işlemeden önce değerlendirmek zorunda kalmaktadır (Schantz, 2019, Art. 5, Nr. 14). Amacın belirli ve açık olması, şeffaflığın sağlanmasına ve ilgili kişinin haklarının güvence altına alınmasına da hizmet etmektedir (Frenzel, 2018, Art. 5, Nr. 27).

Belirli amaç

95/46/AT sayılı Yönerge, Tüzük ve KVKK'da belirli amacın tanımı yapılmamıştır. Çalışma Grubuna göre belirli amaç, gerekli veri koruma önlemlerinin uygulanmasını sağlamak ve işleme faaliyetinin kapsamını sınırlandırmak için yeterince tanımlanmış amaçtır (Çalışma Grubu 203 2013, s. 12). Veri sorumlusunun amacı ne ölçüde belirlenmesi gerektiği uygulama açısından özellikle dikkate alınması gereken bir sorudur. Belirliliğin tespitinde işlemenin koşulları, işlenen verilerin kapsam ve niteliği ile işleme sonucunda ortaya çıkabilecek riskler dikkate alınmalıdır (Schantz, 2019, Art. 5, Nr. 15).

“Gelecekte yapılacak araştırmalar için”, “kullanıcı deneyimini geliştirmek için”, “pazarlama faaliyetleri için” gibi ifadeler yeter derecede belirli değildir. Amacın belirli olması her zaman ayrıntılı ve uzun metinlerin hazırlanmasını gerektirmez. Aksine, amacın oldukça detaylı, uzun ve hukuki bir dille yazılmış olması, ilgili kişinin amacı anlamasını zorlaştırabilir ve belirliliğin kaybolmasına yol açabilir. Katmanlı bilgilendirme amacın belirliliğinin sağlanmasında özellikle internet üzerinden yapılan aydınlatmalarda kullanılabilir (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 16).

İşleme birden fazla amaç için gerçekleştiriliyorsa, bu amaçların birbiri ile ilgili olmaları halinde her bir alt amacın ayrıca belirtilmesine gerek yoktur. Öte yandan veri sorumluları gerçek işleme amacıyla sadece uzaktan ilgili olan genel işleme amaçlarını da kapsayacak genel ifadeler kullanmaktan kaçınmalıdır (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 17). İlgili kişiye ilişkin öğrenim bilgileri, tapu kayıtları gibi bilgilerin ileride gerekli olabilir düşüncesiyle işlenmesi de, amaca uygunluk ilkesine aykırıdır (Akgül, 2004, s. 128).

Amacın işlemeyen önce belirlenmesi gereklidir. Tüzük m. 5(1)(b) bendine verilerin belirli, meşru, açık amaçlar için toplanması gerektiği düzenlendiğinden, en geç toplama anında amacın belirlenmiş olması gerekir (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 15). Esasen, amacın işlemeyen önce belirlenmiş olması aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesinin de bir gereğidir (Schantz, 2019, Art. 5, Nr. 14). İşleme amacının toplama anında belirlenmiş olması gerektiği hem Tüzük Giriş Nr. 38 hem de 95/46/AT sayılı Yönerge Giriş Nr. 21’de belirtilmiştir.

KVKK m. 4(2)(c) bendinde toplama ifadesi yerine işleme ifadesinin kullanılmış olması, işleme toplamayı da kapsadığından, işleme amacının belirlenmesi anı açısından kanaatimizce herhangi bir farklılık yaratmamaktadır. KVKK m. 4(2)(c) hükmüne göre de işleme amacının en geç işleme anında, yani toplama anında belirlenmiş olması gereklidir (Çekin, 2018, s. 46).

Açık amaç

95/46/AT sayılı Yönerge ve Tüzük ’ün İngilizce metinlerinde “explicit purposes” ifadesi kullanılmıştır. Bu sıfatın türediği fiil, açıklamak, açığa çıkarmak, ifade etmek anlamına gelen Latince kökenli olan “explicare” olup, amacın “explicit” olması dışa vurulmasını da örtülü olarak ifade etmektedir. Tüzük ’ün Almanca metninde ise “eindeutig” ifadesi kullanılmıştır. Bu ifade amacın anlaşılabilir olmasını ifade etmektedir. Burada dışa vurma yerine amacın anlaşılabilir olmasına bir vurgu vardır. Amacın anlaşılabilir olmasının yanı sıra açıklanmış, ifade edilmiş olması da gereklidir (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 17, dn. 42). KVKK’da “explicit purposes” ifadesine karşılık olarak “açık amaçlar” ifadesi kullanılmıştır. Kanaatimizce açık amaçlar ifadesinin, amacın açıklanmasını da kapsayacak şekilde anlaşılması gerekir.

Çalışma Grubuna göre, amacın açık olması anlaşılabilir bir şekilde açığa çıkarılması, açıklanması, ifade edilmesi anlamına gelmektedir. Amacın açık olması, sadece veri sorumlusu açısından açıklığı ifade etmez. Amaç, veri koruma otoriteleri, ilgili kişiler, üçüncü taraf veri işleyenler açısından da aynı şekilde anlaşılabilir olmalıdır (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 17).

Meşru amaç

Meşru amaç kavramı, en geniş anlamıyla hukuka uygunluğu ifade eder (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 20). Amacın meşru olması, öncelikle işleme amacının 95/46/AT sayılı Yönerge m. 7 ya da Tüzük m. 6’da düzenlenmiş olan hukuka uygunluk sebeplerine dayanmasını gerektirir. Çalışma Grubu’na göre, işleme amacının bir hukuka uygunluk sebebine dayanmasının yanı sıra amacın, bütün veri koruma düzenlemeleri ve tüketici hukuku, borçlar hukuku, iş hukuku gibi diğer düzenlemelere de uygun olması gerekir (Çalışma Grubu 203, 2013, s.19-20). Bu anlamda sadece kanunlar değil ikincil

düzenlemeler, sözleşmesel yükümlülükler de kapsamdadır (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 19). Amacın meşru olması ilgili hukuk düzenine bütün olarak uygunluğu gerektirir.

Tüzük'e Göre Uygun Amaç Testi

Tüzük m. 5(1)(b) bendine göre, kişisel veriler belirli, açık ve meşru amaçlara yönelik olarak toplanır ve bu amaçlara uygun olmayan şekilde işlenemez. Tüzük m. 5(1)(b) bendine göre ilk işleme her zaman toplamadır. Toplamadan sonra gerçekleşen her türlü işleme faaliyeti ise sonraki işlemedir. Bu kapsamda toplamadan hemen sonra gerçekleşen depolama işlemi de sonraki işlemedir (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 21). Sonraki işleme amacının, ilk işleme amacına uygunluğu değerlendirilmesi, toplama amacı esas alınarak yapılacaktır.

Uygun olmayan amaç testinde dikkate alınacak hususlar

Tüzük m. 5(1)(b) bendine göre, sonraki işleme amacının, ilk işleme amacına uygun olmayan bir amaç olmaması gerekir. Çalışma Grubu, uygunluk değerlendirmesinin yapılmasında iki farklı yaklaşımın dikkate alınabileceğini belirtmiş, bunlardan ikincisini, ilkinde üstün tutmuştur. Şekli yaklaşıma (formal assessment) göre, veri sorumlusu tarafından sonraki amaçların en başta belirtilen amaçların içerisinde açık ya da örtülü olarak bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir. Esasa ilişkin yaklaşıma (substantive assessment) göre, en baştaki ve sonraki işleme amaçlarının lafza göre yorumlanmasının ötesinde amaçların ne şekilde anlamlandırılacaklarının somut olayın koşullarına göre değerlendirilmesi gerekir (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 21). Çalışma Grubu lafza bağlı, katı bir yaklaşım yerine somut olayın koşullarına göre bir değerlendirme yapmaya imkân veren esasa ilişkin yaklaşımı benimsemiştir.

Çalışma Grubu'nun esasa ilişkin yaklaşıma göre dikkate aldığı ölçütler, Tüzük m. 6(4) hükmü kapsamında bir düzenleme temeline kavuşturulmuştur. Bu hükme göre, uygunluk değerlendirilmesinde aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- Toplama amacı ile sonraki işleme amacı arasındaki bağlantı
- İlgili kişi ve veri sorumlusu arasındaki ilişki başta olmak üzere kişisel verilerin toplandığı bağlam
- 9. madde uyarınca özel nitelikli kişisel verilerin veya 10. madde uyarınca mahkûmiyet kararları ve ceza gerektiren suçlara ilişkin kişisel verilerin işlenip işlenmediği başta olmak üzere kişisel verilerin niteliği
- Planlanan sonraki işlemin ilgili kişiler için muhtemel sonuçları
- Şifreleme veya takma ad kullanımı da dahil olmak üzere uygun ek önlemlerin varlığı.

Tüzük m.6(4) hükmünde yer alan bu hususlar tahdidi nitelikte değildir. Toplama amacı ile sonraki işleme amacı arasında bağlantı bulunması gerekir. Sonraki işleme amacı, ilk amaçtan farklı ya da ilk amaçla ilgili olabilir. Önemli olan sonraki işleme amacının ilk amaca uygun olmasıdır (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 21). Sonraki işleme amacı, ilk işlemede örtülü olarak belirtilmiş ya da belirtilen işleme sürecinin doğal uzantısı olan bir işleme süreci olabileceği gibi daha sonra ortaya çıkan ilk işleme amacıyla kısmen bağlantılı ya da tamamen bağlantısız bir amaç da olabilir (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 24). Sonraki işleme amacı, ilk işleme amacından bağlantısız olduğu ölçüde, uygunluk testini geçmesi o ölçüde zor olacaktır. Yine, uygunluk testinde ilgili kişinin yerindeki makul bir kimsenin beklentisi dikkate alınarak somut işlemin şartları dâhilinde sonraki işleme amacının ilk işleme amacına uygun olup olmadığı değerlendirilmelidir. Veri sorumlusu ile ilgili kişi arasındaki güç

dengesi dâhil olmak üzere, aralarındaki ilişki de dikkate alınmalıdır. Sonraki işleme sürpriz ya beklenmeyen olduğu ölçüde uygunluk testinden geçemez (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 24).

Ayrıca verinin niteliği, özel düzenlemelerle korunup korunmadığı, işlemenin ilgili kişi üzerindeki etkisi, özellikle işlemenin olumlu ve olumsuz sonuçları, işlemenin ilgili kişi için alınacak bir karara etki edip etmediği, işlemenin ilgili kişi açısından ayrımcılığa yol açıp açmadığı, işlemeden etkilenen ilgili kişi sayısı, verinin kamuya sunulup sunulmadığı da uygunluk testi değerlendirmesine etki edecek hususlardır (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 25-26). Şifreleme veya takma ad kullanımının yanı sıra somut olayın koşullarına göre ilgili kişiye işlemeyi reddetme imkânı tanınması, ilgili kişiden rıza alınması ya da şeffaflığın artırılması da ek önlemler kapsamında değerlendirilebilir (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 26).

Örneğin, bir mağaza ilgili kişilerin alışveriş alışkanlıklarını analiz etmek, ilgili kişiye özel teklifler ve indirimler sunmak amaçlarıyla sadakat kart kullanmaktadır. İlgili kişi bu amaçlar hususunda aydınlatma metniyle de bilgilendirilmiştir. Mağaza kullandığı bir yazılımla sadakat kart kullanan müşterilerinin hamile olup olmadıklarını yüksek bir olasılıkla tahmin edebilmekte, hedef müşterilere hamileliğe ilişkin ürünlerle ilgili reklam ve promosyonlar gönderilmektedir. Bu tür bir durumda verinin gizli bir algoritma ile elde edilmiş olması, verinin niteliği, işlemenin şeffaf olmaması sonraki işleme amacının ilk işleme amacına uygun olmadığı yönünde güçlü bir kanaat uyandırmaktadır (Çalışma Grubu 203, 2013, s.61). İlgili kişinin makul beklentisi ilk işleme amacı kapsamında alışveriş alışkanlıklarını analiz edilmesi suretiyle, kendisine özel teklifler sunulması ve indirimlerden haber edilmesidir. Ancak sonraki işleme amacı olan hamileliğin tespit edilebilirliği ilgili kişinin makul beklentilerinin ötesine geçmektedir. İlgili kişiden alınan rıza sonraki işleme amacını kapsamamaktadır.

Uygun olmayan amaç testinin uygulanmayacağı haller

Tüzük düzenlemelerine göre üç istisnai halde uygun olmayan amaç testi uygulanmayacaktır. Bunlar, istisnai haller olduğundan, hükümlerin uygulama alanının dar yorumlanması gerekir. İlk olarak Tüzük m. 5 (1)(b) bendine göre, Tüzük m. 89(1) uyarınca kamu yararına arşivleme amaçları, bilimsel veya tarihi araştırma amaçlarıyla veya istatistik amaçlarla işleme faaliyeti, baştaki toplama amaçlarına aykırı amaç olarak değerlendirilemeyecektir. Bu amaçlar “ayrıcalıklı amaçlar” olup uygunluk testine tabi olmayacaklardır (Frenzel, 2018, Art. 5, Nr. 32). Bu amaçlar kapsamında sonraki işlemenin ilk toplama amacına uygun olduğu varsayılmaktadır (Akgül, 2004, s. 129).

Ayrıca, Tüzük m. 6(4) hükmüne göre, “*kişisel verilerin, toplama amacından başka amaçla işlenmesinin, ilgili kişinin rızasına veya madde 23(1)’de atıfta bulunulan hedeflerin güvence altına alınmasına yönelik olarak demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü bir tedbir teşkil eden bir Birlik veya Üye Devlet hukukuna dayanmaması durumunda, veri sorumlusu, kişisel verilerin başka bir amaçla işlenmesinin baştaki toplama amacına uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, başka hususlar yanında aşağıdaki hususları dikkate alır (...)*”. Bu hüküm iki istisna hali düzenlemektedir.

İlgili kişi rıza gösterdiğinde sonraki işlemenin sonuçlarını öngörebileceğinden, ilgili kişinin korunmaya değer bir menfaati bulunmayacaktır. Rıza alınırken sonraki işleme amacının açık ve oldukça belirli bir şekilde nitelendirilmiş olması gerekecektir (Dienst, s. 60). Ayrıca, Tüzük m. 23(1)’de atıfta bulunulan hedeflerin güvence altına alınmasına yönelik olarak demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü bir tedbir teşkil eden bir Birlik veya Üye Devlet hukukuna dayanan bir sonraki işleme amacı da uygun amaç testine tabi olmayacaktır.

Tüzük kapsamında sonraki işleme amacı bir hukuka uygunluk sebebine dayanmalı mıdır?

Çalışma Grubu'na göre, sonraki işleme için de mutlaka ayrı bir hukuka uygunluk sebebinin bulunması gereklidir (Çalışma Grubu 203, 2013, s.27). 95/46/AT sayılı Yönerge m. 7(a) bendi kapsamında sonraki işlemenin hukuka uygunluk sebebinin rıza olması dahi işlemeyi tek başına hukuka uygun hale getirmeye yetmez. İlgili kişinin rızasının, toplama amacı ile sonraki amaç arasındaki uygunluğu da sağlıyor olması gerekir. Zira rıza, aynı zamanda 95/46/AT sayılı Yönerge m. 6(1)(b) bendine göre uygunluk değerlendirmesinde bir ek önlem olarak dikkate alınmaktadır. Yani, sonraki işleme amacının da mutlaka bir hukuka uygunluk sebebine dayanması gerekir. Ancak bir hukuka uygunluk sebebinin varlığı tek başına sonraki işlemenin hukuka uygun sayılmasına yol açmaz. Sonraki işlemenin, ilk işleme amacına uygun bulunması durumunda, sonraki işlemenin dayandığı bir hukuka uygunluk sebebi de varsa, sonraki işleme hukuka uygun kabul edilecektir. Kısaca, hem 95/46/AT sayılı Yönerge m. 7 hükmüne göre hukuka uygunluk sebebinin bulunması hem de 95/46/AT sayılı Yönerge m. 6(1)(b) bendine göre sonraki amacının ilk işleme amacına uygun olması kümülatif olarak aranacak şartlardır.

Öte yandan, Çalışma Grubu'nun bu yaklaşımının, Tüzük açısından ne ölçüde geçerli olduğunun da ortaya konulması gerekir. Tüzük m. 6(4) hükmünün Avrupa Birliği Komisyonu tarafından önerildiği metinde, sonraki işleme amacının toplama amacına uygun olmadığı durumlarda, sonraki işlemenin paragraf (1)(a)-(e) bentlerindeki hukuka uygunluk sebeplerinden en azından birine dayanması gerektiği düzenlenmiştir. Yani, sonraki işleme amacı, ilk işleme amacına uygun değilse de Tüzük 'te bulunan hukuka uygunluk sebeplerinden veri sorumlusunun meşru menfaati dışındaki herhangi bir hukuka uygunluk sebebinin varlığı, işlemeyi hukuka uygun hale getirmektedir. Görüldüğü üzere, Tüzük m. 6(4) hükmünün, Avrupa Birliği Komisyonu'nun önerisindeki metni, Çalışma Grubu'nun görüşü ile çelişmektedir. Çalışma Grubu, ilk işleme amacına uygun olmayan sonraki işleme amacındaki eksikliğin, veri sorumlusunun meşru menfaati dışındaki yeni bir hukuka uygunluk sebebi ile giderilmesini yerinde görmemiş ve söz konusu düzenlemenin metinden çıkarılmasını önermiştir (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 36- 37).

Tüzük m. 6(4) hükmünün son halinde bu tür bir düzenleme bulunmamaktadır. Tüzük m. 6(4) hükmünde, kişisel verilerin, toplama amacından başka amaçla işlenmesinin, ilgili kişinin rızasına veya madde 23(1)'de atıfta bulunulan hedeflerin güvence altına alınmasına yönelik olarak demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü bir tedbir teşkil eden bir Birlik veya Üye Devlet hukukuna dayanmaması durumunda, veri sorumlusunun, kişisel verilerin başka bir amaçla işlenmesinin baştaki toplama amacına uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, başka hususlar yanında dikkate alacağı hususlar belirtilmektedir. Bu hükmeye göre sonraki işleme amacı, ilgili kişinin rızasına veya madde 23(1)'de atıfta bulunulan hedeflerin güvence altına alınmasına yönelik olarak demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü bir tedbir teşkil eden bir Birlik veya Üye Devlet hukukuna dayanıyorsa, uygunluk testi değerlendirilmesinin yapılmasına gerek olmayacaktır (Albers ve Veit, 2019, Art. 6, Nr. 71).

Tartışmalı olan husus, ilk işleme amacına uygun sonraki işleme amacı için ayrıca bir hukuka uygunluk sebebi aranıp aranmayacağına ilişkindir. Bir fikre göre, Tüzük m. 6(4) hükmü kapsamında sonraki işleme amacı ilk toplama amacına uygunsa ayrıca bir hukuka uygunluk sebebi aranmasına gerek yoktur (Ziegenhorn ve von Heckel, 2016, s. 1590). Bu fikir dayanağını özellikle sonraki işleme amacı ilk işleme amacına uygunsa ayrıca bir hukuka uygunluk sebebinin bulunmasının gerekmediğinin ifade edildiği Tüzük Giriş Nr. 50'den almaktadır.

Üstün tuttuğumuz diğer bir fikre göre ise, sonraki işleme amacı ilk işleme amacına uygun olduğunda da sonraki işleme amacının bir hukuka uygunluk sebebine dayanması gerekir (Schantz, 2016, s.1844). Avrupa Birliği Komisyonu tarafından önerilen metinde sonraki işleme amacı, ilk işleme amacına uygun değilse de Tüzük 'te bulunan hukuka uygunluk sebeplerinden, veri sorumlusunun meşru

menfaati dışındaki herhangi bir hukuka uygunluk sebebinin varlığı, işlemeyi hukuka uygun hale getirmektedir. Bu öneriyle, sonraki işleme amacı ilk işleme amacına uygunsuzsa ayrıca bir hukuka uygunluk sebebinin aranmasının gerekli olmayacağı yaklaşımı benimsenmiştir. Fakat bu düzenleme Tüzük m. 6(4) hükmüne esas alınmamıştır. Tüzük m. 6 (4) hükmünün tarihi gelişimi dikkate alındığında, Tüzük Giriş Nr. 50'deki ifadenin bir unutmadan ötürü metinde kaldığı anlaşılmaktadır (Schantz, 2016, s.1844). Aksi yönde bir yorum, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 7 ve m. 8 hükümlerine uygun olmayan bir yorum olur (Schantz, 2016, s.1844). Ayrıca, sonraki işleme amacının herhangi bir hukuka uygunluk sebebine dayanmaması, ilgili kişinin verisinin başka bir şart aranmadan işlenebilmesi ve onun menfaatlerinin dikkate alınmaması sonucunu doğuracaktır. Öte yandan Tüzük m. 6(4) hükmünde ilgili kişinin rızası veya m. 23(1)'de atıfta bulunulan hedeflerin güvence altına alınmasına yönelik olarak demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü bir tedbir teşkil eden bir Birlik veya Üye Devlet hukukuna dayanan bir işleme için sonraki amacı ilk işleme amacına uygun olması şartı aranmamıştır. Sonraki işleme amacının ilk işleme amacına uygunluğunun aranmayacak olması, bir hukuka uygunluk sebebinin de aranmayacağı anlamına gelmemektedir (Albers ve Veit, 2019, Art. 6, Nr. 74).

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na göre uygun olmayan amaç testi

KVKK m. 4(2)(c) bendine göre kişisel verilerin belirli, meşru ve açık amaçlarla işlenmesi zorunludur. KVKK m. 4(2)(c) bendinde, Tüzük m. 5(1)(b) bendinden farklı, olarak kişisel verilerin toplama amacına uygun olmayan sonraki amaçlarla işlenemeyeceği açıkça düzenlenmemiştir.

Yukarıda açıkladığımız üzere, Çalışma Grubu tarafından benimsenmemiş olan şekli yaklaşım, yani, veri sorumlusu tarafından sonraki işleme amaçlarının en başta belirtilen işleme amaçlarının içerisinde açık ya da örtülü olarak bulunup bulunmadığı değerlendirilmesi (Çalışma Grubu 203, 2013, s. 21), katı bir amaca bağlılık belirlemesidir (von Grafenstein, 2018, s. 433). KVKK m. 4(2)(c) bendi lafzına göre yorumlandığında veri sorumlusunun en başta belirlediği belirli, açık, meşru amaçların açık ya da örtülü olarak içerisinde yer almayan sonraki işleme amaçlarıyla kişisel verilerin işlenemeyeceği sonucuna varmak gerekecektir.

Katı amaca bağlılık ilkesi kabul edildiğinde, veri sorumlusu sadece en başta belirttiği amaçlarla veri işleyebileceğinden, ilgili kişiye oldukça ciddi bir koruma sağlanmış olacaktır. Bununla birlikte söz konusu ölçütün uygulanması amaç belirlemelerinde fazla sıkı sıkıya lafza bağlı kalınmasına yol açacaktır. Bu durum, veri sorumlularının, sonraki işleme amaçlarını kapsama alma kaygısıyla oldukça detaylı ve hukuki dille yazılmış amaçlar belirlemelerine yol açabilir (Çalışma Grubu 203, 2013, s.22). Bununla birlikte yukarıda açıkladığımız üzere, esasa ilişkin uygun olmayan amaç testi somut olaya göre bir değerlendirme yapılmasına imkân veren bir ölçüt getirmektedir. Toplama amacı ile sonraki işleme amacı arasındaki bağlantı, ilgili kişi ve veri sorumlusu arasındaki ilişki başta olmak üzere kişisel verilerin toplandığı bağlam, verinin niteliği, sonraki işlemenin ilgili kişiler için olası sonuçları, şifreleme veya takma ad kullanımı da dâhil olmak üzere uygun ek önlemlerin alınıp alınmadığı gibi hususların dikkate alınmasıyla yapılacak olan esasa ilişkin bir uygun olmayan amaç değerlendirmesinin de ilgili kişi açısından oldukça ciddi bir koruma sağlayacağına şüphe yoktur. Kanaatimizce, her ne kadar KVKK m. 4(2)(c) bendinde uygun olmayan işleme amacı testi açıkça kabul edilmemişse de sonraki işleme amaçlarının ilk işleme amaçlarına uygun olmadıkları belirlemesinde, Çalışma Grubu tarafından kabul edilmiş esasa ilişkin yaklaşımın esas alınması daha yerinde olacaktır.

Bu çerçevede Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 25/03/2019 tarihli ve 2019/78 sayılı karar özeti de değerlendirilmelidir. Karara konu olayda, petrol piyasasında faaliyet gösteren bir şirket, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu kararı ile getirilen yükümlülük çerçevesinde, bayi pompa satış hareketlerini, plaka, akaryakıt türü, miktar, fiyat, zaman bilgilerini içerecek şekilde sorgulama imkânı

veren bir otomasyon sistemi kurmuştur. Söz konusu şirket bu verilerden plaka ve akaryakıt tipine ilişkin verileri, hatalı akaryakıt dolumlarının önüne geçmek için kendisi tarafından geliştirilen araç tanıma projesi için kullanmak istemektedir. Kurul tarafından, şirketin, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuatlarda düzenlenen denetim sistemi kurma zorunluluğu çerçevesinde araç sahiplerinin kişisel verilerini işleminin, KVKK m. 5(2)(ç) bendinde düzenlenen, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması hukuka uygunluk sebebine dayandığını belirtilmiştir. Kurul, kararında, KVKK m. 5(2)(f) bendine göre dikkate alınması gereken hususları belirtildikten sonra, “*kişisel verilerin ilk kez işlenmesi için gereken amaçtan farklı olarak başka bir amaca yönelik yeni bir veri işleme faaliyetinin gerçekleştirilmesinin Kanununun 5 inci maddesinde sayılan veri işleme şartlarından en az birine dayanması ve ilk amaçtan bağımsız olarak Kanununun 4 üncü maddesinde sayılan kişisel verilerin işlenmesinde aranan ilkelerin tümüne uyumlu olması gerektiğini*” “*tüketicilere ait araç plaka ve ürün tipi bilgilerini otomatik olarak Araç Tanıma Projesi sistemine entegre edilmesinin de yeni bir kişisel veri işleme faaliyeti*” sayıldığını ifade etmiştir. Ayrıca, Kurul, tüketicilere ait plaka ve ürün tipi bilgilerini kullanmasının, “*Akaryakıt istasyonlarına gelen araçlara tüketicinin talep ettiği üründen farklı bir ürün ikmal edilmesi nedeniyle oluşan araç arızalarından dolayı tüketicilerin uğramış olduğu zararlar ile bu zararlardan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun gereğince işletici ile birlikte başvuranın da dağıtıcı şirket olarak müteselsilden sorumluluğunun bulunduğu, bu yöndeki yargı kararları da dikkate alındığında durumun hem tüketicinin hem de dağıtıcı şirketin maddi kaybı ile birlikte şirket marka değeri ve hizmet kalitesinde de kayıplara yol açabileceğinin anlaşıldığı*” gerekçesiyle, KVKK m. 5(2)(f) hükmü kapsamında değerlendirilebileceğine karar vermiştir.

Karara konu olayda, ilk işleme amacı hukuki yükümlülüğün yerine getirilmesi için plaka, akaryakıt türü, miktar, fiyat, zaman verilerinin bir otomasyon sistemi kurularak işlenmesidir. Sonraki işleme amacı ise, plaka ve akaryakıt tipine ilişkin verilerin hatalı akaryakıt dolumlarının önüne geçmek amacıyla işlenmesidir. Kurul kararında, kişisel verilerin ilk kez işlenmesi için gereken amaçtan farklı olarak başka bir amaca yönelik yeni bir veri işleme faaliyetinin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

Kişisel verilerin ilk kez işlenmesi için gereken amaçtan farklı olarak başka bir amaca yönelik yeni bir veri işleme faaliyetinin gerçekleştirilmesi ile kişisel verilerin ilk kez işlenmesi amacına uygun olan ya da olmayan sonraki amaçlarla işlenmesi tam olarak aynı hususları ifade etmemektedir. Yukarıda açıkladığımız üzere, ilk işleme amacından farklı olarak başka bir amaca yönelik yeni bir işleme faaliyeti sonraki işleme amacını oluşturur. Sonraki işleme amacının, ilk amaçtan farklı olması, başka bir amaca yönelik olarak yeni bir faaliyet oluşturması, ilk işleme amacına uygun olmadığı anlamına gelmez (bkz. Dülger, 2019, 122).

Kanaatimizce her ne kadar Kurul bu kararında sonraki işleme amacının ilk işleme amacına uygunluğunu açıkça değerlendirmemişse de, kararda dikkate alınan hususlar ve somut olayın özellikleri, Kurul tarafından sonraki işleme amacının ilk işleme amacına uygun bulunduğuna işaret etmektedir. Kurul’un kararı bu yönde değerlendirildiğinde, Kurul tarafından sonraki işleminin hem ilk amacına uygun olması hem de bir hukuka uygunluk sebebine dayanması gerektiği şartlarının kümülatif olarak arandığı sonucuna varılabilir. Kurul kararı, Çalışma Grubu’nun yukarıda açıkladığımız görüşü ile de uyumludur.

Kurul kararının aksi yönde yorumlanması durumunda, sonraki işleme amacı ilk işleme amacına uygun olmasa da, sonraki işleme amacı herhangi bir hukuka uygunluk sebebine dayanıyorsa, işleme hukuka uygun sayılacaktır. Yukarıda açıkladığımız üzere, Avrupa Birliği Komisyonu tarafından verilen öneride Tüzük m. 6(4) hükmü bu yönde bir düzenleme içermekteydi. Ancak bu düzenleme, Tüzük m. 6(4) hükmüne esas alınmamıştır.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun gerekçesinde “(...)sonradan ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik veri işlenebilmesi için, işlemeye ilk kez başlıyor gibi, 5 inci maddede düzenlenmiş olan kişisel verilerin işleme şartlarından birinin gerçekleşmesi gerekecektir” (Gerekçe, s. 8). Sonradan ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik veri işlenmesi, ilk işleme amaca uygun olabilir ya da olmayabilir. Bu açıdan hükmün gerekçesi, ilk işleme amacına uygunsuzluğun, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin bir hukuka uygunluk sebebinin gerçekleşmesi ile giderilebilip giderilemeyeceği sorusuna cevap vermemektedir. Öte yandan KVKK m. 4(2)(c) bendine göre, kişisel veriler belirli açık, meşru, amaçlarla işlenmek zorundadır. KVKK m. 4(2)(c) bendinde herhangi bir istisnaya yer verilmemiştir. Hükmün lafzının ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun amacının, herhangi bir hukuka uygunluk sebebine dayanan sonraki işleme amacının, ilk işleme amacına uygun olmadığı durumlarda, işlemeyi hukuka uygun saymaya imkân tanımadığı kanaatindeyiz.

VERİ MINİMİZASYONU İLKESİ

Tüzük m. 5(1)(c) bendine göre, kişisel veriler, işlendikleri amaçlar ilişkili olarak yeterli, ilgili ve gerekli olanla sınırlıdır. Tüzük m. 5(1)(c) bendi veri minimizasyonu ilkesini düzenlenmektedir. Veri minimizasyonu ilkesine göre verinin yeterli, ilgili ve gerekli olanla sınırlı olması tespiti, verinin işlendiği belirli, açık, meşru amaç dikkate alınarak yapılacaktır. Veri minimizasyonu ilkesi amaca uygun işleme ilkesi üzerine kurulu bir ilkedir (Tamò-Larrieux, 2018, s. 91).

Bu hüküm kapsamında üç unsur dikkate alınmalıdır. Bu unsurlar, aslında geniş anlamı ile ölçülülük testinin uygulanması için gerekli olan üç aşamayı göstermektedirler (Schantz, 2019, Art.5, Nr. 24). İlk olarak kişisel veriler, işlendikleri amaçla ilişkili olarak yeterli olmalıdır. İşlendikleri amaç için yeterli olma, dar anlamı ile ölçülülüğü ifade etmektedir. İlgili amaç kapsamında veri işleme faaliyetinin ilgili kişinin kişisel verilerin korunması temel hak ve özgürlüğüne ne ölçüde müdahale ettiğinin değerlendirilmesi gerekir. Belirli, açık ve meşru amaç için, işleme faaliyetinin kişisel verilerin korunması temel hak ve özgürlüğüne müdahale oranı, işlenen verinin niteliği, işlenen verinin niceliği, verinin gizlice elde edilip edilmediği, kullanılan teknik imkânlar gibi hususlar dikkate alınarak tespit edilir (Braun, 2019, § 47, Nr. 23). İlgili kişinin kişisel verilerinin korunması hakkında en az müdahale edecek yöntemin seçilmesi gerekir (Şimşek, 2008, s. 99). Örneğin, bir spor salonuna girişte güvenliğin sağlanması amacıyla ilgili kişiden parmak izi alınması durumunda işleme faaliyeti, ilgili amaç kapsamında ilgili kişinin kişisel verilerinin korunması hakkına yoğun şekilde müdahale etmektedir. Spor salonuna girişte güvenliğin sağlanması amacıyla ilgili kişi üzerinde daha az etki doğuracak bir işleme yönteminin seçilmesi (kart sistemi ile giriş) mümkündür. Bu nedenle kanaatimizce bu tür bir işleme faaliyeti, veri minimizasyonu ilkesine aykırılık teşkil edecektir. İşleme ilgili kişinin rızası hukuka uygunluk sebebine dayansa da, işlenen veri, işleme amacı kapsamında yeterli olanın ötesindeyse işleme, genel ilkelere aykırı sayılacaktır (Schantz, 2019, Art.5, Nr. 26). Benzer şekilde, bir kolejde öğrencilerin ve çalışanların giriş çıkışlarını kolaylıkla yapabilmesi için parmak izlerinin alınması ölçülülük ilkesine aykırıdır (Develioğlu, 2017, s. 47).

İkinci olarak, verinin işleme amacı ile ilgili olması gerekir. Örneğin, bir iş başvurusunda, ilgili kişinin son başvuru tarihinden önce başvurusunu yapıp yapmadığını tespit etmek üzere, başvurunun alındığı tarihin kaydının tutulması, işleme amacıyla ilgilidir. Ancak başvuru, son başvuru tarihinden önce gerçekleşmişse, başvurunun değerlendirilmesi sürecine ilişkin olarak başvuru tarihi kaydı saklanması artık amaçla ilgili veri işleme olarak kabul edilmeyecektir (Frenzel, 2018, Art.5, Nr. 36).

Son olarak, Tüzük m. 5(1)(c) bendine göre işleme amacı ile ilişkili olarak gerekli olanla sınırlı kişisel veriler işlenebilecektir. Tüzük m. 5(1)(c) bendindeki düzenleme, 95/46/AT sayılı Yönerge m. 6(1)(c)

bendindeki düzenlemeden daha katıdır. 95/46/AT sayılı Yönerge m. 6(1)(c) bendine göre, toplandıkları amaçlara ya da sonraki işleme amaçlarına ilişkin olarak ölçüsüz olmayan kişisel veriler işlenebilecektir.

Anonimleştirme ve takma ad kullanımı önlemleri de veri minimizasyonu ilkesine uygunluğun sağlanmasında etkili önlemler olarak veri sorumluları tarafından dikkate alınmalıdır (Dienst, 2018, s. 67). Veri minimizasyonu ilkesi teknik imkânlar kullanılarak işleme için olan gereksinimin ve işlenecek verilerin azaltılmasını da gerektirir. İşlemeye başlanmadan önce henüz tasarım aşamasında işlenecek verilerin asgari düzeyde işlenmesini sağlayacak ürünlerin, araçların tasarlanması gereklidir. Özellikle büyük veri açısından veri minimizasyonu ilkesi önemi haizdir. Zira büyük veri üzerine kurulu uygulamalar çoğu halde olabildiği kadar veri toplamak üzere tasarlanmışlardır (Thouvenin, 2017, s. 218). Bu doğrultuda, veri minimizasyonu ilkesinin açıkça belirtildiği düzenlemelerden biri “Varsayımlı Ayarlarla ve Tasarımda Veri Koruması” başlıklı Tüzük m. 25 hükmüdür. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda bu şekilde, veri minimizasyonu ilkesini somutlaştıran bir düzenleme bulunmamaktadır (Çekin, 2018, s. 53).

KVKK m. 4(2)(ç) bendine göre, kişisel veriler, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olmalıdır. KVKK m. 4(2)(ç) bendinin bu ifadesi, Tüzük m. 5(1)(c) bendindeki ifadeden lafzen ayrılmaktadır. Tüzük m. 5(1)(c) bendine göre, kişisel veriler, işlendikleri amaçlarla ilişkili olarak yeterli, ilgili ve gerekli olanla sınırlıdır. Her iki düzenlemede de işlendikleri amaçla ilgili verilerin işlenebileceği belirtilmiştir. KVKK m. 4(2)(ç) bendinde sadece “sınırlı” ifadesi kullanılmışken, Tüzük m. 5(1)(c) bendinde “gerekli olanla sınırlı” ifadesi kullanılmıştır. “Gerekli olanla sınırlı” ifadesinin KVKK m. 4(2)(ç) bendinde yer almaması kanaatimizce hükmün daha geniş yorumlanmasına yol açmamalıdır. Ayrıca, KVKK m. 4(2)(ç) hükmünde kişisel verilerin işlendikleri amaçla ölçülü olarak işlenmesi gerektiği düzenlendiğinden, “yeterli”, “ilgili” ve “gerekli olanla sınırlı olma” koşullarının hepsinin, ölçülülük kavramı içerisinde değerlendirilmesi mümkündür. Zira geniş anlamı ile ölçülülük, “yeterli”, “ilgili” ve “gerekli olanla sınırlı olma” koşullarının hepsini kapsamaktadır. Bu açıdan KVKK m. 4(2)(ç) bendindeki ölçülülük, sadece işleme amacı açısından yeterli olma, yani dar anlamı ile ölçülülüğün ötesinde, “yeterli”, “ilgili” ve “gerekli olanla sınırlı olma” hususlarını içerecek şekilde geniş anlamıyla da yorumlanabilir.

SAKLAMA SÜRESİNİN SINIRLANDIRILMASI İLKESİ

Tüzük m. 5(1)(e) bendine göre, kişisel veriler, ilgili kişilerin belirlenebilmesini sağlayan bir şekilde kişisel verilerin işleme amaçlarının gerekli olduğu süreyi aşmadan muhafaza edilir. KVKK m. 4(2)(d) bendine göre ise, kişisel veriler ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmek zorundadır.

Bu ilke, veri minimizasyonu ilkesinin zamansal bir görünüm biçimidir. Bu ilkenin ayrıca düzenlenmesi, kanun koyucunun bu ilkeye özel bir önem verdiğini göstermektedir (Schantz, 2019, Art. 5, Nr. 32). Kişisel verilerin işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmesi, işleme amacının gerçekleşmiş olmasından kaynaklanabileceği gibi, verinin işleme amacı ile ilgisini kaybetmesinden ya da amacın ortadan kalkmasından da kaynaklanabilir (Schantz, 2019, Art. 5, Nr. 33; Küzeci, 2019, s. 215). Kişisel verilerin muhafaza edileceği süre mevzuatta özel olarak belirlenmiş olabilir. Örneğin 5411 sayılı Bankacılık Kanununun m. 42 hükmüne göre, “*alınan yazıların ve faaliyetler ile ilgili belgelerin asıllarının veya bunun mümkün olmadığı hâllerde sıhhatlerinden şüpheye mahal vermeyecek kopyalarının ve yazılan yazıların makine ile alınmış, tarih ve numara sırası verilerek düzenlenecek suretlerinin, usulleri çerçevesinde ilgili banka nezdinde on yıl süreyle saklanacağı*” düzenlenmiştir. Bu hükme göre, ilgili kişinin bankalar nezdindeki son işlemi üzerinden

10 yıllık saklama süresi kadar verisinin saklanması gereklidir (Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 05/12/2018 tarihli ve 2018/142 sayılı Kararı Özeti).

Tüzük m. 17(1)(a) hükmüne göre, veri, işleme amacı için artık gerekli değilse, ilgili kişinin verinin silinmesini talep hakkı bulunduğu gibi, veri sorumlusu da veriyi gecikmeksizin silmek zorundadır. Benzer şekilde, KVKK m. 7(1) hükmüne göre, “*Bu Kanun ve ilgili diğer kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde kişisel veriler resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir*”.

Tüzük m. 13(2)(a) ve m. 14(2)(a) bentlerinde aydınlatma metninde, verinin saklanacağı süreye, bu sürenin belirlenmesi mümkün değilse, sürenin belirlenmesi için kullanılan ölçütlere yer verileceği düzenlenmiştir. Tüzükte saklama süresine, aydınlatma yükümlülüğünde de yer verilmesi gerektiği şeklindeki bu düzenleme, saklama süresine verilen önemi göstermektedir. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda veri sorumlusuna, saklama süresine ilişkin olarak, ilgili kişiyi bilgilendirmesi yükümlülüğü getirilmemiştir. Diğer yandan, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik m. 6(1)(g) bendinde, kişisel veri saklama ve imha politikasında saklama ve imha sürelerini gösteren tabloya yer verilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Tüzük Giriş Nr. 39'da kişisel verilerin gerekli olandan fazla saklanmaması için veri sorumlusu silme süreleri ya da düzenli gözden geçirme süreleri belirlemelidir. Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik m. 11 hükmüne göre, kişisel veri saklama ve imha politikası hazırlamış olan veri sorumlusu, kişisel verileri silme, yok etme veya anonim hale getirme yükümlülüğünün ortaya çıktığı tarihi takip eden ilk periyodik imha işleminde, kişisel verileri silmeli, yok etmeli veya anonim hale getirmelidir. Periyodik imhanın gerçekleştirileceği zaman aralığı, altı ayı geçmemek üzere veri sorumlusu tarafından kişisel veri saklama ve imha politikasında belirlenir.

Tüzük m. 5(1)(e) bendine göre, Tüzük m. 89(1) hükmüne uygun olarak sadece kamu yararına arşivleme amaçları, bilimsel veya tarihi araştırma amaçlarıyla veya istatistiki amaçlarla işlendikleri sürece ilgili kişinin hakları ve özgürlüklerinin güvence altına alınması için bu Tüzük uyarınca gereken uygun teknik ve idari tedbirlerin uygulanmasına tabi olarak kişisel veriler daha uzun süreler boyunca saklanabilir. Bu hüküm sadece kamu yararına arşivleme, bilimsel veya tarihi araştırma veya istatistiki amaçlarla işleme açısından bir istisna hükmü getirmektedir. Bu istisna hükmünün uygulanması, Tüzük m. 89 hükmüne göre uygun teknik ve idari tedbirlerin alınmasına bağlıdır. Uygun teknik ve idari tedbirler, takma ad kullanılması ya da verinin anonimleştirilmesi gibi tedbirler olabilir. KVKK m 28 (1) hükmünde ise, istatistiki amaçlar, bilimsel ve tarih amaçlarla kişisel veri işleminin hangi şartlar altında Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun uygulama alanına girmeyeceği düzenlenmiştir.

SONUÇ

Genel ilkeler, KVKK m. 4 hükmünde düzenlenmiştir. Bu hükme göre, işleminin, hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olması, doğru ve gerektiğinde güncel olması, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenmesi, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması, ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmesi zorunludur. Genel ilkeler, bütün veri koruma düzenlemelerinin uygulanmasında ve yorumlanmasında dikkate alınmalıdır.

KVKK m. 4(2)(a) hükmüne göre işleminin hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olması zorunludur. Tüzük m. 5(1)(a) hükmünün yorumlanmasında olduğu gibi, Türk Hukuku'nda, m. 5 –m. 6

hükümlerinde düzenlenmiş olan hukuka uygunluk sebepleri, hukuka uygunluğun tespitinde dikkate alınmalı, KVKK'nın getirdiği diğer yükümlülüklerle ve bir bütün olarak hukuk düzenine aykırılıklar, bu genel ilke kapsamında değerlendirilmemelidir. KVKK m. 4(2)(a) hükmündeki dürüstlük kuralına uygun işleme ifadesinin, koruma yükümlülüğüne uygun davranma yani ilgili kişilerin çıkarlarının ve makul beklentilerinin dikkate alınması, ilgili kişilerin güveninin kötüye kullanılmaması, ilgili kişinin yanılığından yararlanılmaması şeklinde anlaşılması gerekir. Dürüstlük kuralına uygun işleme ilkesi, yasal bir düzenlemenin eksikliği nedeniyle istisnai hallerde işlemenin hukuka uygun sayılmasına engel olmaktadır.

KVKK m. 4(2)(b) bendine göre ise, kişisel veriler, doğru ve gerektiğinde güncel olma genel ilkesine uygun olarak işlenmelidir. Veri sorumlusunun, işlendikleri amaçlar göz önünde tutularak, doğru olmayan kişisel verilerin gecikmeye mahal verilmeksizin silinmesi veya düzeltilmesinin sağlanmasıyla ilgili makul tüm adımları atması gerekir. Veri sorumlusunun, veriyi doğru ve güncel tutabilmesi için ilgili kişiye, işlenen kişisel verilere ilişkin bir erişim imkânı sağlaması yerinde olacaktır. Veri sorumlusu kaideden periyodik olarak kişisel verileri güncelleme ve kişisel verilerin doğruluğunu teyit etme yükümlülüğü altında değildir. Ancak verinin doğru ya da güncel olmaması ilgili kişi üzerinde ağır bir etki yaratıyorsa, veri sorumlusunun, kişisel verilerin doğru ve gerektiğine güncel olmasını sağlaması periyodik bir güncelleme ya da silme yapılmasını da gerektirebilecektir.

KVKK m. 4(2)(c) bendine göre, kişisel veriler belirli açık, meşru, amaçlarla işlenmek zorundadır. Amaca uygun işleme ilkesi, diğer bütün ilkelerin değerlendirilmesinde esas alınacak bir ilkedir. Kişisel verilerin işlenmesinde sonraki işleme amacının ilk işleme amacına uygunluğu, Türk Hukuku'nda da dikkate alınmalıdır. Kanaatimizce sonraki işleme amacının hem ilk işleme amacına uygun olması hem de bir hukuka uygunluk sebebine dayanması durumunda sonraki işleme hukuka uygun kabul edilebilir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu m. 4(2)(ç) bendine göre, kişisel veriler, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olmalıdır. KVKK m. 4(2)(ç) hükmünde düzenlenmiş bu ilke, veri minimizasyonu ilkesinin ifadesidir. Verinin yeterli, ilgili ve gerekli olanla sınırlı olup olmadığı, verinin işlendiği amaçlar dikkate alınarak belirlenir. KVKK m. 4(2)(ç) hükmünde kişisel verilerin işlendikleri amaçla ölçülü olarak işlenmesi gerektiği düzenlendiğinden, “yeterli”, “ilgili”, “gerekli olanla sınırlı olma” koşullarının hepsi, ölçülülük kavramı içerisinde değerlendirilebilir.

Son olarak, KVKK m. 4(2)(d) bendine göre, kişisel veriler ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmek zorundadır. Bu ilke, veri minimizasyonu ilkesinin zamansal bir görünüm biçimi olup, bu ilkenin ayrı bir ilke olarak düzenlenmesi, kanun koyucunun bu ilkeye özel bir önem vermesinden kaynaklanmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akdağ, H.(2013). *Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Akgül, A.(2004). *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Albers M. ve Veit R.D.(2019). *Beck'scher Online-Kommentar Datenschutzrecht*. Heinrich Amadeus Wolff ve Stefan Brink (ed.) München: C.H. Beck.
- Aşıkoğlu, İ.Ş. (2018). *Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri*. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezleri Dizisi No:5. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Başalp N.(2004). *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Braun, F.(2019). *Bundesdatenschutzgesetz* (13. Basi). Gola, P. ve Heckmann, D. (ed.). München: C. H. Beck.

- Article 29 Data Protection Working Party (Çalışma Grubu), No. 225, (2014). *Guidelines on the implementation of the Court of Justice of the European Union judgment on "Google Spain and inc v. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González" C-131/12.*
- Article 29 Data Protection Working Party (Çalışma Grubu), No. 203 (2013). *Opinion 03/2013 on purpose limitation.*
- Çekin, M. S.(2018). *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu.* İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Develioğlu M.(2017). *6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku.* İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Dienst, S.(2018). *New European General Data Protection Regulation, a Practitioner's Guide.* Rücker D., ve Kugler T. (ed.). München: C.H. Beck.
- Dülger, M.V.(2019). *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku.* İstanbul: Hukuk Akademisi Yayıncılık.
- European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe. (2018). *Hanbook of European Data Protection Law.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Frenzel M.(2018). *Datenschutz-Grundverordnung Bundesdatenschutzgesetz .* Paal, B. P., & Pauly, D. A.(ed.). München: C.H.Beck.
- Kişisel Verileri Koruma Kurumu (2018), *Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi.*
- Küzeci, E.(2019). *Kişisel Verilerin Korunması.* Ankara: Turhan Kitapevi.
- Özdemir, H.(2009). *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Schantz P.(2016). *Die Datenschutz-Grundverordnung – Beginn einer neuen Zeitrechnung im Datenschutzrecht.* Neue Juristische Wochenschrift. 1841 - 1847.
- Schantz, P.(2019), Beck'scher Online-Kommentar Datenschutzrecht. Heinrich Amadeus Wolff ve Stefan Brink (ed.). München: C.H. Beck.
- Şimşek, O.(2008). *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması.* İstanbul: Beta Basım Yayıncılık.
- Tamò-Larrieux, A.(2018). *Designing for Privacy and its Legal Framework: Data Protection by Design and Default for the Internet of Things,* Springer.
- Taştan, F. G. (2017). *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması.* İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Thouvenin, F. (2017). *Big Data of Complex Networks and Data Protection Law: An Introduction to an Area of Mutual Conflict,* Dehmer M, Emmert-Streib F., Pickl S., Holzinger A. (ed.). *Big Data of Complex Networks.* CRC Press.
- Uncular S.(2014). *İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- von Grafenstein M.(2018). *The Principle of Purpose Limitation in Data Protection Laws, The Risk-based Approach, Principles, and Private Standards as Elements for Regulating Innovation.* Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft.
- Ziegenhorn G./von Heckel R. K.(2016). *Datenverarbeitung durch Private nach der europäischen Datenschutzreform.* Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht, 1585- 1591.